

לגבי חיה אפשר להעמיד באופן זה (חתם סופר ביצה כד, א). ויש שפירש, שלאחר שחילקה הגמ' בין ביבר מקורה לשאינו מקורה ובין עוף לעוף, אף שהמשנה נקטה 'ביברין' ו'עופות' סתם, מעתה אפשר לחלק בין ביבר גדול לקטן אף שהמשנה נקטה 'ביברין' סתם (הכמת מנוח שם).

דְּנִפִּיל טוּלָא דְּכַתְּלִים אֲהָרְדִי - שצילו של כותל אחד מגיע לכותל שכנגדו (ריטב"א; פירוש ראשון בתוס' ר"ד; רבנו חננאל ביצה שם). ויש שפירשו, שלאותה נקודה במרכז הביבר שאליה מגיע צל הכותל המזרחי בבוקר, מגיע צל הכותל המערבי בערב (רמב"ם שבת י, כ; פירוש שני בתוס' ר"ד).

הַלְּחָה מִפְּלֵי דְפְּלִיגֵי, שאם כוונת שמואל היתה לפסוק שאין הלכה כרבי יהודה, היה אומר 'אין הלכה כרבי יהודה' או 'הלכה כחכמים' (תוס' ד"ה הלכה; רשב"א וריטב"א). ויש שביארו, שלא יתכן שבא לפסוק שלא כרבי יהודה נגד חכמים, שהרי יחיד ורבים הלכה כרבים (רשב"א וריטב"א).

אָמַר לִיָּה מַאי נִפְקָא לָךְ מִיָּנָה, שאף שנחלקו חכמים על רבן שמעון בן גמליאל, שלפי חכמים בעל חי הנמצא בביבר קטן נחשב כניצוד, ולפי רבן שמעון בן גמליאל אפילו בביבר קטן תלוי אם גודלו כזה שהבעל חי שבתוכו ניצוד, מכל מקום הלכה כרשב"ג (פירוש ראשון ברש"י ביצה כד, א, על פי מהרש"א שם). ויש שפירש ש'מאי נפקא לך מינה' שהרי באמת רבן שמעון בן גמליאל בא לפרש את דברי חכמים, שמה שאמרו שהצד צבי לביבר חייב, היינו דוקא בביבר קטן שאינו מחוסר צידה, אך אם הוא מחוסר צידה פטור (פירוש שני ברש"י שם, על פי מהרש"א שם). ■ להלכה, הצד צבי לביבר קטן חייב, ולביבר גדול פטור [כתירוץ הגמ' המחלק בין ביבר גדול לקטן] אבל אסור מדרבנן (שו"ע או"ח שטו, א; משנ"ב שם, ד, וראה משנ"ב וביאה"ל שם שיעור ביבר קטן).

הָא בְּחוּלָה מַחְמַת אִישְׁתָּא הָא בְּחוּלָה מַחְמַת אוּבְצָנָא - שצבי החולה מחמת אישתא [קדחת] עשוי להישטם כאשר מרגיש יד אדם, וצידתו היא מלאכה גמורה, אך צבי החולה מחמת אובצנא [עייפות] אינו יכול להישטם מיד האדם, וממילא פטור על צידתו (רש"י). ויש שפירשו להיפך, שצבי החולה מחמת אובצנא, היינו שהתעייף מחמת מנוסתו מהכלב או מחמת דבר אחר, חייב, אבל הצד צבי החולה באישתא פטור (מניד משנה שבת י, כא, וב"ש שטו, ב בדעת רבנו תנאל והרמב"ם שבת י, כב), ומכל מקום גם לשיטה זו אם התעייף עד כדי שאינו יכול לזוז ממקומו נחשב כניצוד (ביאה"ל שטז, ב).

הַצֵּד וְכוּ' גִזְיָן - שהוא מין חגב טהור, ולכן נחשב במינו ניצוד כיון שמותר באכילה (רש"י). ויש שפירש שהוא מין טמא, ומכל מקום נחשב במינו ניצוד כיון שהגויים צדים ואוכלים אותם (ריטב"א).

כָּל שְׂפָמִינוּ נִצְוֹד חַיִּיב וְכָל שְׂאִין מִמֵּינוּ נִצְוֹד פְּטוּר, שאם מין זה ניצוד בידי אדם כיון שיש לאדם צורך בהם, כחגבים וגזין המותרים באכילה (לפירוש רש"י ה"ל), חייב עליו אף לדעת חכמים, ואם אינו ניצוד, שאין לאדם צורך בהם כצדעין ויתושין, פטור עליו (רש"י; ריטב"א). ויש שפירש שחכמים חולקים אף בחגבים וגזין, וסוברים שפטור עליהם משום שנחשבים אין במיניהם ניצוד (רמב"ם שבת י, כד וביאה"ל שטז, ג). והטעם שאם אין במינו ניצוד פטור, הוא משום שאינו דומיא דמשכן (קריית ספר שבת י, כד), או משום שענין מלאכת צידה הוא שיכנס הבעל חיים לרשותו כדי ליהנות ממנו, וכל שאין לו צורך בו אין לזה חשיבות צידה (אבנ"ז או"ח קפט, ז).

גְּמָרָא. אֵין צְרִין דְּגִים מִן הַפִּיבְרִין כְּיוֹם טוֹב, שהרי אפשר לצודם בערב יום טוב ולהשאירם במצודה בתוך המים עד שיצטרך להם ביום טוב, ולא הותרה מלאכת אוכל נפש ביום טוב אלא אם אי אפשר לעשותה מערב יום טוב (רש"י ביצה כג, ב ד"ה אין צדים). ויש שסובר שהטעם שאסור לצודם, שלא כל המלאכות הותרו ביום טוב לצורך אוכל נפש, אלא רק מלאכה שהיא בעצמותה הכשר למאכלים שאוכל, כגון אפילה ובישול, אבל צידת בעלי חיים שאינם ברשותו, שאינה בגדר 'הכשר הדבר לאכילה', הרי היא בכלל 'מלאכת עבודה' ואסורה (רמב"ן במלחמת ה' שם). ■ להלכה, אין צדין דגים מן הביברים ביום טוב, אפילו במקום שאינם מחוסרים צידה (שו"ע ורמ"א או"ח תצז, א), וכל שאין מחוסרים צידה מותר לצודם (משנ"ב שם, ד, כסתימת הש"ע בס"ז).

וְאֵין נוֹתֵינן לִפְנֵיהֶם מְזוּנוֹת, שדגים המחוסרים צידה הינם מוקצה, ואסור לטרוח ביום טוב עבור מוקצה, לפי שאין עושין תקנה לדבר שאינו מן המוכן (רש"י; ירושלמי יג, ז, מובא בראשונים בסוגיאין), או משום שמוזנותיהם מצויים להם ואינם מוטלים על האדם ולכן אסור להאכילם (רש"י ביצה כג, ב). ויש שביארו, שכיון שהם מחוסרי צידה מדאורייתא, הרי הם כבעלי חיים שבשדה שאין מוזנותיהם על האדם ואסור חכמים לטרוח לתת לפנייהם מוזנות שמא יטרח גם לאותם שבשדות, לא כן בחיה ועוף שנחשבים כניצוד מן התורה ולכן מותר לתת לפנייהם מוזנות (תוס' ד"ה ואין בשם ר"י, ע"פ חדש האביב). ויש שכתבו שכל שהוא מחוסר צידה ואסור לצודו, אסור בו נתינת מוזנות גזירה שמא יבוא לצודו, אולם גזירה זו אינה אלא ביום טוב שהותרה בו מלאכת אוכל נפש, ויש לחשוש שמתוך שיאכיל בעלי חיים יבוא לצודם, אך בשבת שלא הותרה בה מלאכת אוכל נפש אין לחשוש שיבוא לצודם (תוס' ביצה כג, ב ד"ה ואין).

■ להלכה, כל חיה ועוף שמחוסרים צידה, אסור ליתן לפנייהם מוזנות (שו"ע או"ח תצז, ז), אלא במקום שיש הפסד (ביאה"ל שם), וכל שאין מחוסרים צידה מותר ליתן לפנייהם מוזנות (שו"ע שם), ודוקא כשהזמינם שאין בזה משום מוקצה, אך אם לא הזמינם אסור לתופסם שהרי אסורים גם בטלטול משום מוקצה (משנ"ב שם, כ).

וּרְמִינְהוּ בִּיבְרִין שֶׁל חַיִּית וְשֶׁל עוֹפוֹת וְשֶׁל דְּגָיִם - אך ממשנתנו הסוברת שאין עופות נחשבים ניצודים אלא כשצד אותם למגדל, אין להקשות על המשנה בביצה האומרת שאם צד עופות לביבר נחשבים ניצודים, משום שמה שהתירו במשנה בביצה לצוד עופות מביבר, היינו משום שיתכן שבים טוב אין איסור צידה כלל שהרי זה לצורך אוכל נפש (פני יהושע ביצה כד, א).

הָכָא בְּצִפּוֹר דְּרוּר עֲסָקִינָן, שמשנתנו הסוברת שאין ציפור נחשבת ניצודת בבית, עוסקת בציפור דרוּר, אך לגבי הסתירה בין המשנה בביצה לברייתא - נשאת הגמ' בתירוץ הקודם המחלק בין ביבר מקורה לשאינו מקורה (מהרש"א בדעת רש"י). ויש שביארו, שהגמ' חזרה בה מהחילוק בין ביבר מקורה לשאינו מקורה, ולמסקנא גם משנתנו וגם הברייתא עוסקות בציפור דרוּר, ולכן אסור לצודה אפילו מהבית (שיטמ"ק ביצה כד, א; מהרש"א בדעת תוס' ד"ה ואין).

הַשְּׁתָּא דְּאֲתֵית לְהָכִי, חִזְיָא אַחֲרֵיהּ נְמִי לֹא קָשְׁיָא, הָא בְּבִיבְרִין גְּדוּלָּה הָא בְּבִיבְרִין קָטָן, שלאחר שנתיישבה הסתירה לגבי עופות אף בלא להעמיד שהברייתא והמשנה נחלקו במחלוקת תנאים, מעתה יש ליישב באופן זה גם את הסתירה לגבי חיה (רש"י). ויש שביארו, שסתם ביבר מקורה הוא קטן, וסתם ביבר גדול אינו מקורה, וכיון שלגבי עוף העמידה הגמ' בביבר מקורה שהוא קטן, אם כן גם